

Sąd

- znaczenie w ujęciu:
 - ▶ ustrojowym - wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawowany przez Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe - art. 175 Konstytucji; do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, jeżeli sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych oraz Sąd Najwyższy - art. 2 § 1 k.p.c.
 - ▶ instytucjonalnym - sąd jako konkretna jednostka organizacyjna;
 - ▶ funkcjonalnym - sąd rozpoznający określony rodzaj spraw lub dokonujący określony rodzaj czynności (np. sąd rejestrowy, sąd upadłościowy)

Skład sędziowski

- skład sądu I instancji:
 - ▶ skład sądu niezgodny z przepisami prawa prowadzi do nieważności postępowania;
 - ▶ co do zasady sprawy rozpoznawane są w składzie jednego sędziego;
 - ▶ odstępstwem jest skład mieszany (jeden sędzia i dwóch ławników) oraz skład zawodowy czyli trzech sędziów zawodowych.

- sprawy rozpoznawane w składzie mieszanym:
 - w postępowaniu procesowym:
 - ▶ z zakresu prawa pracy:
 - a) ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia oraz o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy,
 - b) naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane;
 - c) o odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu
 - ▶ ze stosunków rodzinnych:
 - a) rozwód;
 - b) separacja;
 - c) ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa
 - d) rozwiązanie przysposobienia
 - w postępowaniu nieprocesowym:
 - ▶ przysposobienie
 - ▶ pozbawienie albo ograniczenie władzy rodzicielskiej

- sprawy rozpoznawane w składzie zawodowym:
 - w postępowaniu procesowym:
 - ▶ jeżeli prezes sądu uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawziętość sprawy lub precedensowy charakter może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów zawodowych (art. 47 § 4 k.p.c.);
 - ▶ w sprawie o wyłączenie sędziego na wniosek (art. 52 § 2 k.p.c.);
 - ▶ gdy sąd okręgowy odmawia przyjęcia sprawy przekazanej mu w trybie art. 18 § 1 k.p.c.;
 - ▶ w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu grupowym (art. 3 ust. 2 ustawy z 17.12.2009 o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym Dz. U. z 2010r., Nr 7, poz. 44)
 - w postępowaniu nieprocesowym:
 - ▶ w sprawach o ubezwłasnowolnienie (art. 544 k.p.c.)
 - ▶ w sprawach protestów wyborczych - na podstawie przepisu art. 393 § 1 ustawy z 05.01.2011r. - Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr. 21, poz. 112 ze zm.)

- skład sądu II instancji:
 - ▶ nie występują w nim ławnicy;
 - ▶ zasadą w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym jest trzyosobowy skład sędziowski*;
 - ▶ szereg przypadków czynności o charakterze incydentalnym, w toku postępowania apelacyjnego należących do kompetencji jednego sędziego;

* są liczne wyjątki od tej zasady

Wyjątki od zasady składów sędziowskich

- zmiana składu sądu I instancji:
 - ▶ w postępowaniu pojednawczym (art. 185 § 2 k.p.c.);
 - ▶ przy wydawaniu postanowień i zarządzeń poza rozprawą przez przewodniczącego (art. 47 § 3 k.p.c.)
 - ▶ przeprowadzenie dowodu przez sędziego wyznaczonego lub sąd wezwany (art. 235 § 1 i 239 k.p.c.)
 - ▶ dokonanie czynności wyjaśniających w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (art. 468 § 3 k.p.c.)
 - ▶ nadawanie klauzuli wykonalności na wniosek wierzyciela (art. 787 k.p.c.)

- zmiana składu sądu II instancji:
 - ▶ w postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych i postanowieniach z nim związanych w postępowaniu apelacyjnym - (art. 367 § 4 k.p.c.);
 - ▶ przy podejmowaniu postanowień dotyczących postępowania dowodowego (367 § 3 zd. 2 k.p.c.)
 - ▶ przy podejmowaniu postanowień o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcia takiego zwolnienia, odrzucenie wniosku o zwolnienie oraz nałożenie na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazania na grzywnę w postępowaniu zażaleniowym (art. 397 § 2 k.p.c.)
 - ▶ przy podejmowaniu postanowień o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołania oraz nałożenia na stronę obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego i skazania na grzywnę w postępowaniu zażaleniowym (art. 397 § 2 k.p.c.)

Skład Sądu Najwyższego

- zasada trzyosobowego zawodowego składu sędziowskiego (art. 398¹⁰ k.p.c);
- w kwestiach nieformalnych, niedotyczących istoty sprawy rozstrzygnięcia takie wydaje jeden sędzia;
- w przypadku gdy skład sędziowski rozpoznając środek zaskarżenia, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni prawa, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów.